

ŠKRUPINOVÝ ZÁMOK

Bol raz – ale veru neviem kedy – dosť na tom, že bol, jeden mladý kráľ. Ten chodieval každý deň do hory na poľovačku. Na kraji hory býval starý mlynár, ktorý kedysi slúžil u jeho otca a malého kráľoviča pestoval na rukách. U toho sa mladý kráľ zakaždým zastavil, keď sa vracal z poľovačky. Prezeral si vo mlyne všetky kúty, len cez jeden oblôčik, ktorý bol ustavične plátnom zastretý, nesmel ani vykuknúť.

Dosť on prosil starého mlynára, aby mu aspoň raz dovolil pozrieť cez ten oblôčik. Starý to nikdy nedopustil, ba oblôčik pozastieral ešte starostlivejšie.

Raz sedel mladý kráľ pri oblôčiku a mlynár nebol v izbe.

Musím sa konečne dozvedieť, čo je za tým oblôčikom, pomyslel si a odostrel ho.

Za oblôčikom zočil rybník, v ktorom sa kúpali tri devy, jedna krajšia od druhej, a tá najmladšia najkrajšia. Nestačil sa na ne ani dobre pozrieť, už ho zbadali. V tej chvíli sa premenili na pávy a uleteli.

Mladý kráľ sa robil, akoby sa nič nebolo stalo. Ale starý mlynár hneď všetko vedel. Prihrozil mu, aby sa viac neopovážal pozrieť tým oblôčikom. Ak neposlúchne, uvalí na seba nešťastie a tie tri pávy už nikdy viac neuvidí.

Od tých čias nešiel už mladý kráľ na poľovačku, len ustavične chodil doma po dvore. Lámal si hlavu, ako by mohol dostať tú najmladšiu pávu.

Ako tak chodí po dvore, stretne ho stará veštica:

„Ej, mladý kráľ, viem ja, čo vám chýba. Keby ste chceli, vedela by som vám dobre poradiť.“

„Čože by si ty mne, stará baba, poradila!“ riekol kráľ a odbil ju.

Na druhý deň, ako sa tak prechodí po dvore, kráča tá stará zas oproti nemu:

„Ej, mladý kráľ, vypočujte ma, veru vám dobre poradím!“

„Čo by si ty mne, stará baba, mohla poradiť!“ odbil ju zase.

Na tretí deň znova to isté.

„No tak už teda povedz, čo vieš,“ vraví kráľ, „a neunúvaj ma toľko!“

„Nuž takto je to, pán kráľ: vás trápia tie tri pávy, čo sa kúpavajú na rybníku pri mlyne. Chceli by ste dostať tú najmladšiu. Urobte vy toto: prikradnite sa ta poza vŕby, čo stoja pri rybníku. V tretej od kraja má najmladšia ukrytú košielku vo vaječnej škrupine. Tú jej vezmite a potom sa im ukážte! Aleže dajte pozor, aby vás nezbadali prv, lebo už jakživ neprídu na ten rybník. A košielku jej nikdy nedajte, bez tej sa ona nesmie ukázať svojej materi.“

A tak sa mladý kráľ prikradol k rybníku poza tie vŕby. Z tretej od kraja vzal košielku a potom sa ukázal. Dve staršie devy schytili svoje košielky, premenili sa na pávy a uleteli. Najmladšia ostala vo vode.

„Daj mi moju košielku!“ volá naňho z rybníka.

„A veru ti ju nedám, kým mi nesľúbiš, že pôjdeš za mňa.“

„Pôjdem, pôjdem, len mi ju daj!“

„Tu ti ju nedám, ale poď so mnou do zámku!“

A tak ona šla a bola mu ženou.

Škrupinku s košielkou kráľ ukryl na spodku truhličky a nikdy jej ju nedal.

Žili si pekne, ale to netrvalo dlho.

Raz kráľ odišiel na poľovačku a mladá kráľovná prehľadala v dome každý kútik. Aj našla tú vaječnú škrupinku a v nej skrútenú svoju košielku. Práve sa premieňala na pávu a poberala preč, keď on dobehol. Iba to mu ešte zavolala:

„Hľadaj ma, ak chceš, na zámku, čo je vystavaný z vaječných škrupín!“

A uletela preč.

Mladému kráľovi neprichodilo už teraz ani tak, ani tak: ani bez nej žiť, ani škrupinový zámok hľadať.

„Nech už bude, čo bude,“ povedal svojim doma. „Opatrujte sa tu, ako viete, a ja len idem.“

Vzal si so sebou jedného sluhu a pustili sa širým svetom. Kadiaľ šli, všade sa vypytovali na škrupinový zámok. Ale o tom nik nevedel, tak ako neviete ani vy. Ani mladý kráľ by sa to nebol dozvedel, keby nie starého človeka, čo býval v horách na jednej skale. Naradili ho k nemu ľudia. Vraj ak už ani ten nebude vedieť, potom taký zámok na svete nie je a nikdy ani nebol.

Blúdi milý kráľ, blúdi po tých horách sám a sám, iba s tým sluhom. Nikde ani vtáčika, ani vrábika. Raz im prišlo vydriapať sa na jednu zápoľu. Vydriapu sa na ňu, a tu pred nimi jaskyňa! Tam býval ten starý veštec, šedivý ako holub, brada až do pása.

„Vitajte, deti moje, vitajte,“ preriekol veštec. „Čo dobrého vás ku mne donieslo?“

„Hja, čože by? Prišiel som o ženu a teraz ju idem hľadať na škrupinový zámok,“ rozpovedal mu všetko mladý kráľ.

„Jaj, synak môj, na to sa ani nedávaj. Lebo aj keď ti poradím, ako sa ta dostať, živý sa odtiaľ nevrátiš. Tým devám zomrela mať od trápenia za najmladšou, a tak ich zakliala, aby každého, kto k nim príde, zo sveta zniesli.“

„Nech je už, ako chce, ja k nim musím,“ povie mladý kráľ. „Bez svojej ženy nechcem viac žiť na svete. Tak mi už len ukážte cestu!“

„Keď je tak, nuž ti ukážem. Tu máš toto železné a toto medené jablčko. Keď prídeš k železnému vrchu, zakotúľaj hore železné jablčko, a keď prídeš k medenému, medené. Tak prejdete. Potom prídete k sklenenému vrchu. Vezmi si toto zrkadielko a pozri sa doň i so svojim sluhom. Narastú vám krídla a preletíte. Tam už bude škrupinový zámok, pýtajte si v ňom nocľah. Ak tá tvoja žena má rada, bude ti pomáhať. Na ešte toto vajíčko. Ak obstojíš, rozlúpni ho, rozhod na štyri strany sveta a potom uvidíš, čo sa stane.“

Mladý kráľ sa za radu pekne poďakoval.

Pobrali sa ďalej pustými horami, rudnými cestami. Čím väčšmi dúfali, že už vofakde prídu k ľuďom, tým horšie sa zamotávali do tých pustých hôr. Kedy-nekedy prišli napokon k železnému vrchu.

„No len sa ta, do toho vrchu!“ povie kráľ a pustil sa rovno hore.

Ale nohy sa im kľžu. A keď sa noha sklzne, zaryjú nosom do železnej zeme. Poduje vietor, padá lístie zo železných stromov a prebíja im hlavy.

„Jaj, takto my nikde nedôjdeme, iba tu dakde pohynieme,“ vraví kráľ. A vtom sa mu nohy pokľznu. Padne, podrazí sluhu a obaja zletia dolu až na spodok vrchu. Tu si, kde si bol, biedny človek, dvíhaj sa na nohy, ak ešte vládzeš!

Vofajako sa už len podvíhali a kráľ vraví:

„Zjeme ešte ostatný kúsok chleba a potom skúsime ešte raz do toho vrchu.“

S ostatným kúskom chleba vytriasol sluha z kapsy i železné jablčko.

„Aha, pán kráľ, veď ja tu mám ešte toto jablko!“

„Čo za jablko?“

„Železné, čo vám dal ten starký.“

„Nuž ale sme my blázni, takto sa dokrvaví!“ vraví kráľ. „Už sme mohli byť za železným vrchom. Daj ho sem!“

Zakotúfal jablčko do vrchu a to letelo hore samo od seba a pred ním sa všade otvárala cesta. A keď prešli, cesta za nimi sa zavrela.

Došli potom k medenému vrchu, ten bol ešte strmší ako železný. Pustili sa nahor, lenže za každým krokom padli na nos. A listie, čo vietor zrážal zo stromov, im prebýjalo hlavy.

„Čože je to za vrch, že tu takto hynieme!“ vraví pán sluhovi. „Nože povyhadzuj z kapsy, čo ešte máš, aby ti bolo ľahšie, a rob mi cestu!“

„Ej, veru ma to tá kapsa dolu ľahá,“ vraví sluha. Siahne do nej a vyhodí medené jablčko. To hybaj hore vrchom! A kade sa gúfalo, tade sa pred našimi pútníkmi cesta otvárala a za nimi zase zatvárala.

Tak prešli i cez medený vrch.

Šli ešte, šli, kým neprišli aj k sklenenému vrchu. Bol hladký ako oko, ani krok naň urobiť!

„No len sa hore!“ povie kráľ. Lež veru i tu museli každý krok nosom zaplatiť. Urobili pár krokov nahor a hneď zleteli naspäť do doliny. Namorili sa, dotkli, že sa už nemohli ani dobre pohnúť.

Po nečase veľa rozumu! Keď už boli celí dotlčení a dolámaní, zišlo kráľovi na um: veď im starý veštec dal zrkadielko, aby ponad vrch preleteli. Vyňali z kapsy zrkadielko a pozreli sa doň. Naraz-narazučky narástli obom krídla ani dákym vtákom. Ako nič preleteli ponad sklený vrch a zosadli až na druhej strane na jednej širokej lúke.

Naprostred lúky stál zámok biely ako sneh. Sluha ho nevedel dosť prenachváliť, aj gazdiné, čo v ňom bývajú. Vraj sa u nich v celej dedine nenájde tak obielený dom.

„Čožeby obielený!“ vraví mu pán. „Je vystavaný z vaječných škrupín, preto sa tak belie. Len sa lepšie prizri!“

„Ej, kdeže by tam!“ vraví sluha. „Takého zámku na svete niet!“

„No veď už len poď, uvidíš!“ riekol pán a ponáhľal sa, koľko mu sily stačili. Sluha sa dosť náhlil, ale nevládal a zaostal ďaleko za ním.

„Čo je s tebou, že sa tak vlečieš?“ obrýkol sa naňho pán.

„Ej, veď by som šiel,“ hovorí sluha, „ale sa mi nedá. Tie krídla mi narástli vari už dvakrát toľké.“

Pán sa obzrie a iba teraz vidí, aké krídliská vlečie sluha na chrbte.

„Nuž ty škrata, kde si pochytil tie krídla?“ osopí sa na neho.

„A vari sa nazdávate, že vaše sú menšie?“ odpovie mu sluha.

„Netáraj! Akože by som sa tak ukázal svojej milej?“

„No keď neveríte, pozrite sa do toho zrkadielka. Tu hľa, ešte ho mám.“

Mladý kráľ pozrie do zrkadielka, a tu aj on taká istá škrata ako sluha. Ale v tej chvíli, ako doň nazrel, mu krídla odpadli. Pozrel do zrkadla i sluha, odpadli aj jemu. Hneď obaja ľahšie dýchali a pred večerom došli k zámku. Tu sluha videl, že je veru tak, ako vravel pán. Zámok bol vystavaný z čírych čistých vaječných škrupín.

Pred zámkom bola krásna záhrada a po nej sa práve prechodili tri devy, jedna krajšia od druhej. Ale tá najmladšia bola predsa len najkrajšia, a to bola žena

mladého kráľa. Sluha musel ostať za ohradou a mladý kráľ sa prikradol k chodníčku, kade mali ísť tie tri devy. Utúlil sa tam do ružového kríčka a načúval, čo budú hovoriť.

Dve staršie veru zle-nedobre dorážali na najmladšiu, prečo si dala ukradnúť košielku. Lebo od tých čias, ako ich matka zakliala, sa im iba zle vodí.

„Keby tak prišiel tvoj muž, veru mu neodpustíme! Alebo ho otrávime, alebo ho v noci mečom prekoleme,“ vraví najstaršia.

Najmladšia to už nemohla počúvať, nechala dve staršie odísť. Keď už boli hodne ďaleko, pristúpila ku kríčku, kde čupel jej muž. Ako si trhala ružičku, zazrela ho.

Hneď sa spoznali i dohovorili, ako a čo majú robiť.

Ona mu povedala, aby sa len sestrám ukázal, ale pri večeri aby nič nejedol ani nepil. Potom mu dala prsteň, ten nech si v noci na prste skrúca, aby nezaspal. A keď ho prídu zabiť, aby im ukázal čarovné vajíčko. S tým odbehla do zámku a robila sa, akoby nič.

Mladý kráľ vyhľadal sluhu a pobrali sa dnu aj oni.

„Ktože ste, čože ste, tuláci?“ spyujú sa ich devy.

„Sme pútnici zďaleka a prišli sme si pýtať nocľah,“ vraví mladý kráľ. „Či by ste nás neprenocovali?“

Tu sa hneď všetko inak obrátilo. Devy sa im kázali zložiť a chystali pre nich dobrú večeru.

„Ej, ale nám bude!“ vraví sluha.

„Neopováz sa toho jedla ani dotknúť, čo ako ťa budú núkať,“ odpovie pán. „To všetko bude otrava.“

I prišli na stôl výborné jedlá, že od nich voňal celý zámok. Núkali ich až do desiateho rázu. Ale sluha hľadel iba na pána, a keď ten nejedol, nejedol ani on. Hoci im obom slinky tiekli.

Po večeri ich uložili do hodvábnych postelí. Ale sluha na pánov rozkaz musel ísť pod posteľ, čo ako rád by si bol pohovel na mäkkom. A mladý kráľ v tej posteli viac sedel, ako ležal. Čakal, čo bude.

Sluha i pod postelou dobre chrápal, ale mladý kráľ v nádeji a strachu len bdel a bdel a sprvu sa mu ani spať nechcelo.

Tu okolo polnoci zaveje po izbe vetrík a mladému kráľovi oľahčie hlava, len spať a spať. Aj by bol iste zaspal, nech si ten prsteň ustavične na prste neskrúca. A bolo by bývalo po ňom!

Na pravú polnoc sa otvorili dvere a dnu vstúpila najstaršia deva s holým mečom v ruke. Mladému kráľovi mráz premkol kosti. Deva rovno k posteli a zaženie sa naňho. Jemu len tak drkotali zuby od strachu – ale nič, ani sa nehol. Zaženie sa ona druhý raz, a on zas len nič. Zaženie sa tretí raz a bola by ho už preklala. Vtom on vyskočí z postele a ukáže jej čarovné vajíčko. Zaraz jej meč z ruky vypadol.

Kráľ vzal meč, rozkrojil vajíčko na štvoro a rozhodil na štyri strany sveta. Hneď bolo všetko ináč. Žena mu padla okolo hrdla, že je teraz už navždy jeho. A sestry mu ďakovali za oslobodenie. Tie tri vrchy, železný, medený a sklený, sa tiež odkliali. Ráno prichádzali zo všetkých strán odkliati ľudia a ďakovali mladému kráľovi za oslobodenie.

Kráľ potom ostal tam a nažíval si dobre aj so svojou ženou. A žijú hádam až dosiaľ, ak nepomreli.